

עין משפט ונר מצוה

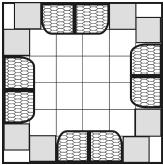
פא ח מיי פֿט מ'ל טומאט מת ה' ג:

רבינו גרשום

קבורת חמורים היא זו ואיכא דילולתא דשכבא. אלא אמר רבי יוחנן הכי מנח להו בקרן וזית באותה חצי אמה שפניו בכותל אורך המערה שיש הפרש מן כותל הרחוב לכוך הראשון באותה חצי אמה חופר קובע הכוך האחד וכן נמי לאירי גיסא דפתח בסוף כותל הפתח בחצי אמה של כותל הפני עבדי אידיך כוך דהשתא לא מיתרשי וליכא למירוש משום טומאה בחצר דאז נפקי כולל בחצר. ומקשי לר' יוחנן אמי איכא למירוש משום דילולתא דשכבי דהא נגעי כוכין בהדרי שיפתח כוך של זית לה בכרך הראשון משום דכל כוך וכוך רחבו אמה וקרן זוית אינו אלא חצי אמה וזיכר מענין לאוקמי כוך מאמה רוחב בחצי אמה בקרן זוית אאי"ח מחציתין ביחד הכוכין לפי שלשני כוכין אין להם מקום אלא אמה וחצי וכל אחד צריך לו אמה נמצא שיהיו זה הארונים ומורכבין זה על זה חצי אמה נוגעין זה בזה ולדברי הכל שמעין ממתני' ודמדיחין כוך מחבירי אמה שיהיה. ואית דמפרשי בקרן זוית דאריך כותל שנגד הפתח שיש לכל צד חצי אמה פניו מכאן וחצי אמה פניו מכאן ובאותו אלכסון הזוית חופר הכרך ולא קא נגע בארזי. ומקשי נמי סוף סוף הכא נפתח הכוך שאין לו אלא חצי אמה מכאן וחצי אמה מכאן הדיינו שיעשו רוחב הכוך בלבד הא קא נגעי האי אמצעי שבקרן להאי כוך ראשון דהאי כותל ולהאי כוך דהאי כותל. ומתריץ להוריותו לישנא. אלא אמר רב אשי לעולם בקרן זוית מוקים להו ואפי' אחד לימין זוית כותל הפתח ואחד לשמאל ומצית וחופר מתחת אמה של כוך הראשון שבאורך הכותל דהשתא יש הפסד קרקע עובי אמה ביתנים דלא נגעי באיך כוך דאי לא תימא הכי כדמריצנא בהנימין אלא קס"ד למימר דעבדי כל שוה בשוה לאורך אי הכי ד' מערות דקתני לר"ש במתני' דעבדי בכל כותל חצר מערה שברחבה של כל אחת כרובות כותל החצר חזק מאחת שמקצהה מן הכותל שבאותה כינסה נכנסין לחצר. אי עבדי להו לכל הני כוכין א' דהכי ד' אמות שוה בשוה ואשתכח דאז נגעי כוכין אחדרי אותן שממדין לוית החצר לפי כ' ד' מערות מקיפות החצר והחצר באמצע וכל מערה שש על ח' קובע בכל מערה 'בגל כוכין ומתחלקין הכוכין ד' מכאן באורך ד' מכאן באורך גיסא באורך וג' נגנדי הרוחב ובי' על פתח המערה וכן לכל מערות ועכשיו שנתקבע הכותל ד' כוכין במערה שברובות החצר לדורות המערה ד' כוכין ובאורך כותל המערה שברדום החצר ד' כוכין ולפנין המערה לכניסת המערה נמצא שאותן ב' כוכין שבפנין המערה שממדות בדרום החצר ואותן ב' כוכין הראשונים שממדות לכניסת המערה שגומרים במורה החצר גונעין ונכנסין זה בזה אותן שנים מזה שגומדין לקרן מזרחית דרומית של חצר גונעין ביחד ראשיתן ונכנסין זה בזה וכן לדיומית מערבית וכן

למערבית שפניו של חצר אותן כוכין הסמוכין לדרום החצר גונעין זה בזה אלא אין להן תקנה אאי"ח השנים שבויות זו מעמיקין יותר מן השנים שבויות זו שפוגעין כנגדן כדי שלא יגעו הללו והללו הכי נמי אותן שבקרן זוית שבימין הפתח ושמשמאל מעמיקין יותר מן האחרים שלא יגעו אז יקבעם באיך כותל רוחב המערה בקרן זוית אחד מכאן ומאחד מכאן ומעמיקין:
רב הונא בריה דרב יהושע אמר. לא צריך לתרוצי לר' מערות דר"ש במעמיק שום כוך יותר מחבירו כלל ומהאנ לא תפשוט לשני כוכין הללו דר' מערות לר' שמעון בלא מעמיק מתקנו כוכיהו שפיר דלא נגעי אחדרי ובגון דעביד להו לכוכין דיהדו כחרותא. כלומר כמו ענפי הדקל שאין יוצאין מן הדקל כנגדן בשוה אלא מצדדין ופונין למעלה כך כל הכוכין שבכותלי אורך המערות יצדדו כלפי מעלה כמו ענפים ואל יפגעו ולא יגעו זה בזה אותן שממדין לוית החצר אבל אותן ב' כוכין שבימין הפתח ובשמאל לא מצית לאוקמיניהו כי האי גוונא במצד דאי לתם מקום כל כך ויגיעו א' לחללו שסמוכין להן מכאן ומכאן:
וחא דרב הונא. דמוקים להו כחרותא שמצדדן מחזירין הכוכין כנגד האלכסון ולא נגנזו בשוה בכותל ברותא היא. כלומר לאו מילתא הוא דאותו מקום דכוכין שיוצאין בו הכוכין בין מערה למערה בכותל אורך מערה זו ובכותל אורך מערה זו הרי ח' על ח' בריבוע לפי שאורך כותל מערה זו ח' אמות ואורך כותל מערה אחרת שבעירה ח' אמות היינו ח' על ח'. ומכרי קום להו לרבנן דכל אמתא בריבועא הויא אמתא ותרזי חומשי באלכסונא כלומר כל אמה שהיא מורבעת אמה אם תמדוד באלכסונה קא מיתירא טפי מאמתא תרי חומשי אמה וכיון דהני מקום כוכין שבכלט שכן ב' מערות הנה ח' על ח' בריבוע וכל אמה ואמה מהני ח' אמות אי מחזירינן לה באלכסונה מיתירא כל אמתא ואמתא תרי חומשי וכמה הוי להו מאותן ח' אמות כמה ערפדת ט"ז חומשינן דהיינו ג' אמות וחומש הוסיף אלו ג' אמות וחומש שערך באלכסון

קא:

הפחות הפתח רחב שמי אמות ומחצה ואותו צימין רחוק אמה מקרן זוית ושצממאל חצי אמה(ח) וכן נראה לר"י וזכרן לדקדק היאך יורדין מחצר למערה שאם היה חצר משפיל והולך במקום שנכנסין לארבע מערות של ארבע רוחותיה אם כן לא היה ראוי להשתמש מטה וקוצריה אלא ודאי החצר היה שש על שש שזה ודקן הקולס היה יורדין מן החצר למערה וכן מורדות היו מן החצר למערה:
טו **דעביד** להו במין נגר. והא דמתן בסוף נזיר (דף סד:) המולא מת מושכב כדרכו ואמר בגמרא מושכב פרט ליושב לר' יוסי צר' מיניא דהכא דוקא יושב ממעט ולא עומד:
דעביד להו בקרן

זוית. ואי"כ כיון שהוא מעמיק אמאי צריך שיעשה בקרן זוית יעשה צרוח המערה או בלצורך המערה בין כוך לכוך צלמה צינתיים ויעמיק וי"ל לפי שהיה מקלקל כותל המערה והיה קרקע נופל והכוכין היו מקלקלין הואיל וזה הכוך שמעמיק הולך בלואו זה ששאר כוכין הולכין אצל בקרן זוית אינו כן:
המוצא מת מושכב כדרכו. בפ"ב דנזיר (דף סה.) אמר המולא פרט למנאי ופ"ה^א פרט לידוע אם אחד מהן ידוע והשנים אינן ידועים^ב וקשה לפי' דמדממעט מזוי משמע דגרע טפי אחד ידוע ושנים תחלה משנים ידועים ואחד תחלה מדממעט ליה וזה אינו דקך שזה זה כמו זה דצין שנים ידועים ואחד תחלה ליה או אחד ידוע ושנים תחלה אין לה שכותנ קצרות עד שיהו שלשמן ידועים או שלשמן תחלה כדאמר במזיר^ג ונראה לר"י פרט

לשם שכל מה שנכנס הכוך שבקרן צקרקע מתרחק מן הכוכין שמכאן ומכאן הרצה אצל כול המערה אי אפשר עוד שהיה יש כוכין שהיו גונעים ככל דל. כן נראה צעני ועיקר:
דאי לא תימא הכי. אלא כל הכוכין שצמערות בשוה הן ואין זה גבוה מזה כלל:
אי"כ **ארבע מערות** לר"ש הכי עמיד נהו. לכוכין של מערה מזרחית ושל מערה דרומית והוא הדין לכל שמי המערות הסמוכות זו לזו:
והא קנגעי כוכין אהדדי. כוך של מערה מזרחית שבקרן דרומית מערבית רחוק חצי אמה מן הזוית נכנס והא לתוך כוך של מערה דרומית צלמות שצבותו מזרחי שהוא בקרן מזרחית צלמות כוה ב' דליון דליון זה רחוק מן הזוית אלא חצי אמה וזה שאז ארכו כנגד רחבו אינו רחוק מן הזוית אלא חצי אמה נמצא כל אחד נכנס בשל חצירו שלש אמות ומחצה:
רב הונא צריה דרב יהושע אחר. מהכא לא תפשוט דלעולם שוין הן ואינו מעמיק ואפי' הכי לא נגעי כוכין דארבע מערות צהדדי משום דעבדי כחרותא עשוין הכוכין של שמי המערות צאלכסון כחריות של דקל כוה ג':
כמה הויא נהו. הקרקע של כותלי שמי המערות שבין יואלין ח' כוכין כחריותא ח' אמות על ח' אמות מריבועות הוי אותו קרקע בלצורך צ' הכתלים אחד שמי ואחד ערצ דהוי נהו אלכסונה ח' אמות וט"ז חומשים דהיינו חד סרי אמה וחומשא אחד יתכן לנאח דרך אותו אלכסון ח' כוכין של שמונה אמות ושצעה אחרים צינתיים של שבע אמות הרי ט"ז אמה והויא לה ח' אלא י"א חצי אמה ובעל כרחך כיון דלורך הכוכין ארבע אמות א' כולן יואלין ונוגעין באלכסון כיוואלין דרך אסו"כ:
ברותא היא. ולא תפסותא דר"ש אלא צמערות והכא נמי צמערות כדאמרינן:
ואיצעיה אימא. לא תיקר להנך שמי כוכין ולא לארבע מערות דר"ש צמערות אלא כדאמר רב שישא כו' לקמן צמערות[וקב:] **ה"ג** **נפלי**. אותן שני כוכין עושה אותן בתוך חצי אמה הריקנית וללשון אחרון בתוך האמה הריקנית שבקרן זוית בשוה לכוך ויעשו קצר לצורך לתם שם נפלים וכיון דקצר הוא אינו מוסיק כל כך לכוך גדול שצנציו אלא שהיה משהו כותל צינתיים ואחא ר' שמעון לאורוי דמנהג צונה קצר לעשות שם שמי כוכין לצורך נפלים ולר' שמעון נמי הכוכין שהן בתוך הארבע אמות של מערה השנית קצרי נפל הן שאין ארכן אלא חצי אמה והלכך אין כוכין הללו נכנסין לתוך ארכן:
סנן הסס. בסוף מסכת נזיר:
המואל מת. תחלה שלא נודע עד עכשיו שהיה כאן מת אי נמי נודע שיש כאן מת ואחר כך מלא שנים אחרים תחלה שלא היו ידועין לה הוי שכונת קצרות מקומן אלא נוטלין ואת תפוסתן עד שהיה שלשה ידועין או שלשה תחלה כדמתיב בשליה מסכת נזיר והכי גמירי לה:
מת מושכב כדרכו נוטלו והם תפוסו. אם רוצה לעשות שם טהרות מפניהם למת משום דלא קנה מקומו כל זמן דלא הוי שלשה דליכא למימר לא היה המקום הוא מקום קצרות אלא על ידי הדחק שלא היה להם פנאי להוליכו לבית הקצרות קצרהו לשם ומיהו כיון דמת הוא ולא הרגו ומושכב כדרכו נוטל גם את תפוסתו כדמפרש במסכת נזיר (דף סה.) כמה שיעור תפוסה פירש ר"א^א (ברצי לדוק) נוטל עפר תיחוח^ב וחופר שלשה טפחים צקרקע בתולה ונוטל הכל דחשיצי כרקב של מת ונפקא לן מדמכני[צראשית מן] ונשאיתני ממזרים ממזרים טול עמי כלומר מקרקע מזריים. אצל אם הוי הרגו שמהלואו מנגיד לא קנה מקומו כלל אפילו לתפוסה דליכא למימר שם נהרג ונפל וכן אם לא מושכב כדרכו איכא לספוקי צעכו"ס ואין לו תפוסה וגם אם יהיו שלשה אין להם דין שכונת קצרות אלא נוטלין כולן משם כדדייקינן התם להך משנה המולא פרט למנאי כלומר פרט לידוע שאם אחד מהן ידוע ושנים תחלה לא מיתני צסיפא גבי מלא שלשה הרי זו מושכב קצרות מת כדרכו פרט לשאר שאלם נמצאו אפילו הן שלשה אין להם שכונת קצרות דליכא למימר כלא נהרגו ולא יתנו לקצורה מושכב פרט ליושב דהוי פרוט שאלם נמצאו מונח הן צין ירכותיו דליכא למימר עכו"ס הוא והואיל ואין מושכב כדרכ ישראל מת אי נמי אם שיראל הוא צאקראי צעלמא השליכותו לשם עד שיהא להם פנאי ויטלוהו מכאן לקצרו צצית הקצרות הלכך אין להם לא תפוסה ולא שכונת קצרות:

המוכר פירות פרק ששי בבא בתרא

קצרות חמורים. שמשליכין צצור:
יש מפרשים שיטה זו כך **דעבדי** לכו בקרן זוית. כחצי אמה הפנייה צוית מזה וכחצי אמה שצוית הכותל שצנגדו אצל הפתח צמחלת המערה לשם חוקק הכוכין צכתלים סמוך לכוכין האחרים והא נגעי כו' שכך זה שהוא רחב אמה נכנס

חצי אמה ככך צצכותל המרוחק חצי אמה מן הזוית ומשני צמערות לא יחפור צשוה לאחרים אלא מלמטה יחפור אותו שהא אמה צינתיים כעין עליות ומתחית ומיהו צכל המערה לא היה מזריך ר"ש כן צמערות משום דצכאן סמוך לאחר הוי הקרקע קשה שאינו חופר כלל לא למעלה ולא למטה אצל צאלמנעית המערה שיש מכל דל כוכין וחפירות לא היה מזריך ר"ש לעשות כוכין למטה מן העליונה מן תפול המערה. י"מ כן ולא נהירא חדל דליון זה לשון קרן זוית ועוד אי"כ למא אינו עושה כמו כן צכל המערה כוכין הרצה זה תחת זה דהא מוקי לה צמערות ואי"ת מפני שאינו רוצה לעשות כוך תחת כוך והלא צעל כרחק כוך זה צצכוף הכותל הסמוך לפתח הלא יש על גביו כוכין ראשונים של מערה השנית הסמוך לה אליצא

דר"ש. הלכך הכי מפרשי לה דעבדי להו צקרן זוית ממח מחלוי המערה ולא לצד תפתח) צצני הזוית שצנגד הפתח חצי הכוך צכולל זה וחצי הכוך צכותל זה והיינו מימין הפתח ומשמאל הפתח דקתני מתניתין כוה א:
ומקשינן **והא קא נגעי כוכין**. של זוית שני הכתלים צבהדי דרדיון והוו להו שלשה כוכין זה בתוך זה לכל זוית זוית דהך כוך דצקרן מחצר כוך שמכאן שהוא חצי אמה רחוק מן הקרן צכוף כותל מזרחי וכך צצכוף כותל דרומי שאין צין כוך זה לכוך זה אלא חצי אמה על חצי אמה ולאכסונה:
ומשני **צמערות**. ולפיכך עושה אותם

כוכין. של זוית שני הכתלים צבהדי דרדיון והוו להו שלשה כוכין זה בתוך זה לכל זוית זוית דהך כוך דצקרן מחצר כוך שמכאן שהוא חצי אמה רחוק מן הקרן צכוף כותל מזרחי וכך צצכוף כותל דרומי שאין צין כוך זה לכוך זה אלא חצי אמה על חצי אמה ולאכסונה:
וכי נגעי כוכין דארבע מערות צהדדי משום דעבדי כחרותא עשוין הכוכין של שמי המערות צאלכסון כחריות של דקל כוה ג':
כמה הויא נהו. הקרקע של כותלי שמי המערות שבין יואלין ח' כוכין כחריותא ח' אמות על ח' אמות מריבועות הוי אותו קרקע בלצורך צ' הכתלים אחד שמי ואחד ערצ דהוי נהו אלכסונה ח' אמות וט"ז חומשים דהיינו חד סרי אמה וחומשא אחד יתכן לנאח דרך אותו אלכסון ח' כוכין של שמונה אמות ושצעה אחרים צינתיים של שבע אמות הרי ט"ז אמה והויא לה ח' אלא י"א חצי אמה ובעל כרחך כיון דלורך הכוכין ארבע אמות א' כולן יואלין ונוגעין באלכסון כיוואלין דרך אסו"כ:
ברותא היא. ולא תפסותא דר"ש אלא צמערות והכא נמי צמערות כדאמרינן:
ואיצעיה אימא. לא תיקר להנך שמי כוכין ולא לארבע מערות דר"ש צמערות אלא כדאמר רב שישא כו' לקמן צמערות[וקב:] **ה"ג** **נפלי**. אותן שני כוכין עושה אותן בתוך חצי אמה הריקנית וללשון אחרון בתוך האמה הריקנית שבקרן זוית בשוה לכוך ויעשו קצר לצורך לתם שם נפלים וכיון דקצר הוא אינו מוסיק כל כך לכוך גדול שצנציו אלא שהיה משהו כותל צינתיים ואחא ר' שמעון לאורוי דמנהג צונה קצר לעשות שם שמי כוכין לצורך נפלים ולר' שמעון נמי הכוכין שהן בתוך הארבע אמות של מערה השנית קצרי נפל הן שאין ארכן אלא חצי אמה והלכך אין כוכין הללו נכנסין לתוך ארכן:
סנן הסס. בסוף מסכת נזיר:
המואל מת. תחלה שלא נודע עד עכשיו שהיה כאן מת אי נמי נודע שיש כאן מת ואחר כך מלא שנים אחרים תחלה שלא היו ידועין לה הוי שכונת קצרות מקומן אלא נוטלין ואת תפוסתן עד שהיה שלשה ידועין או שלשה תחלה כדמתיב בשליה מסכת נזיר והכי גמירי לה:
מת מושכב כדרכו נוטלו והם תפוסו. אם רוצה לעשות שם טהרות מפניהם למת משום דלא קנה מקומו כל זמן דלא הוי שלשה דליכא למימר לא היה המקום הוא מקום קצרות אלא על ידי הדחק שלא היה להם פנאי להוליכו לבית הקצרות קצרהו לשם ומיהו כיון דמת הוא ולא הרגו ומושכב כדרכו נוטל גם את תפוסתו כדמפרש במסכת נזיר (דף סה.) כמה שיעור תפוסה פירש ר"א^א (ברצי לדוק) נוטל עפר תיחוח^ב וחופר שלשה טפחים צקרקע בתולה ונוטל הכל דחשיצי כרקב של מת ונפקא לן מדמכני[צראשית מן] ונשאיתני ממזרים ממזרים טול עמי כלומר מקרקע מזריים. אצל אם הוי הרגו שמהלואו מנגיד לא קנה מקומו כלל אפילו לתפוסה דליכא למימר שם נהרג ונפל וכן אם לא מושכב כדרכו איכא לספוקי צעכו"ס ואין לו תפוסה וגם אם יהיו שלשה אין להם דין שכונת קצרות אלא נוטלין כולן משם כדדייקינן התם להך משנה המולא פרט למנאי כלומר פרט לידוע שאם אחד מהן ידוע ושנים תחלה לא מיתני צסיפא גבי מלא שלשה הרי זו מושכב קצרות מת כדרכו פרט לשאר שאלם נמצאו אפילו הן שלשה אין להם שכונת קצרות דליכא למימר כלא נהרגו ולא יתנו לקצורה מושכב פרט ליושב דהוי פרוט שאלם נמצאו מונח הן צין ירכותיו דליכא למימר עכו"ס הוא והואיל ואין מושכב כדרכ ישראל מת אי נמי אם שיראל הוא צאקראי צעלמא השליכותו לשם עד שיהא להם פנאי ויטלוהו מכאן לקצרו צצית הקצרות הלכך אין להם לא תפוסה ולא שכונת קצרות:

ובמעמיק אותן שבכותל אחר שסמוכין לזויות שלא יגיעו באותן היוצאין מכותל מערה אחרת סמוך לזוית וכי הכי דמוקי הני במעמיק מוקמי נמי כולתו תרי כוכין דאחד מימין ואחד משמאל במעמיק א' אלא כדאמר רב ששת בריה דרב אידי לקמן בפלי כוכין של נפלים קטנים הכא נמי בפלי ובאותה חצי אמה של קרן מערה זו עושה כוך של נפל קטן ואל יגע בכוכין האחרים והם הכי נמי לזוית כותל מערה זו עושה כוך של נפלי כדי שלא יגעו לכוכין של כותל מערה האחרת ולא יגרע מעמיק. ולרב הונא דמוקים להו כחרותא באלכסון מצית נמי לתרוצי בפלי' שכל מקום שהוא שלא יגעו זה לזה או שלא יצאו חוץ מן האלכסון עושה כוכין של נפלי כדי שלא יגעו זה בזה ולא יצאו חוץ מן האלכסון. תנן התם במסכת נזירות המוצא מת מושכב כדרכו נוטלו ואת תפוסתו של מת ומפרש התם המוצא באקריא פרט למצוי שאם דרע אותו מת ששם היה קבור לא יזיזו ממקומו מת פרט להרג דהיינו נוטלו ואת תפוסתו מושכב פרט ליושב כדרכו פרט לראשו בין ירכותיו דכל הני אפי' יותר מג' נוטלין ואת תפוסתן משום דהכי אתרמי להו דהוי מושליכין התם ולא שכונת קצרות הוא ואינו צריך לבדוק מכאן ואילך דהיינו ליכא בית הקברות ונמי מצוי למיז כהניס להתם [ואן] אוכלי חיליהו בטהרה. מצא שנים הבדק מן מתיים כדרכן ומושכבין נוטלין ואת תפוסתן דלא קנו מקומן תפוסתו אותו קרקע שסביבו שהליחה והחמה של מת שם כל אותה קרקע נוטל עמו דכמת עצמו דמי וחופר עוד בהחלתו הקרקע על התפוסה ג' אצבעות והיינו תפוסתו כדאמר להו יעקב לבניו בשעת מיתרתו ונשאיתני ממזרים מאי אמר להו ונשאיתני ממזרים אלא הכי קאמר להו מקרקע מצרים טול נמי והיינו נמי תפוסתו שלשה קנו בציר לא עד שנים איכא למימר דהכי אתרמי ערב שבת עם השמשות וקבורום התם ולא שכונת קצרות הוא ולא צריך למיכרד טפי:

מסורת הש"ס

א' ג'נדלין צאלכסון ואין ג'דלין שוין. עירך ערך חמ"ג. א' ג'נ' מ"ש על גלגלין צי"מ ט. א' סוכה דף ה. ג'נדלין צי"מ ט. א' ושי"ן. א' סלולת פט"ז מ"ג נזיר סד: א' ג"א אלא. א' בדפוס פיראורי צייר ציור זה. א' צבתוספתא שס מנחה דלתא. ח' הליזר לעיל שייך ללפון וואו ע"פ הרש"ל והרשב"ש. ט' שייך לעיל ע"א.

 המערות האמות	 המערות חצר
 מערות	 מערות

הנהגות הב"ח

א' רשב"ם ד"ה כמה הויא וכו' א' אמות הרחבן ששה כולן יואלין:
א' ד"ה מת מושכב כו' וחופר ג' טפחים. ג"כ ומיהו דבנזיר דף ס"ה ע"א אמתא דהליזר דשיעור תפוסה הוי ג' אצבעות ע"ש:

מוסף רש"י

כל אמתא בריבועא אמתא ותרזי חומשי באלכסונא. כשאלה מודד אלכסון שלשה אמות מולא לכל אמה צמריעו חספת עץ חומשים. כך שיעור חמשים (סוכה ח.) המוצא מת מושכב כדרכו. ולא יושב ולא ראשו צין ירסיתו ולא הרגו. (נזיר טו.) נוטלין ואת תפוסתו. ומפסוהו למקום אחר ואלו משום שיש כאן במקום היה שום מת אחר. ומתוה לו נטל כלל מקום. וכן אם מלא שם (נזיר טו).

מוסף תוספות

א. דהא דתנן מצא ג' מתיים מושכבין בדרבן דקנו מקומן ישי ליהן שכונת קצרות וגוי. רש"י מ"מ סה. ג. בין בסוף הסוף העטם לה. והרמב"ן כתב טעם אחר וז"ל: מפני שאנו אומרים בגייה הם או לאקריא נקברו שם שאלו לשם קבר עולם נקברו שם היו יורדין כמו שהאחר ידוע. מנצ"ן. ג. [עוד] קשיא לשיטתו דא"כ כותב נקט המוצא דה"ל לשלישתן ידועין דישי לו שכונת קצרות. מוס' נזיר סה.

רבינו גרשום (המשך)

על ח' אמות שהן בריבוע הוי להו חז' אמות וחומש באלכסון וסוף חז' תמניא כוכין בחד סרי אמיך וחומשה של האלכסון הויכ משחלת לה ד' כוכין של כותל כותל מערה זו ור' כוכין כותל מערה אחרת דקיימי בהון חז' סרי אמיך אפי' באלכסון הויכ משחלת לה לה ואלא אורך הכרך ד' אמות ויבין כל כך וכך אמה אותו כוך רביעי שבכותל זה וכך כוכי שבתולה אחר יוצאין הרבה חוץ מזוית וחומשה וגם של האלכסון הויכ משחלת כנגד האלכסון גונעין ראשיתן זה בזה ואי אפשר להעמיד באלכסון מפני שיוצאין העליונים חוץ מן שתי הזויות של האלכסון והם ה"צ לכל מערה ומערה ומי שמכיר החצר והמערות לעשות כוכין אינו רוצה שיצאו חוץ מן האלכסון דלמידי כלל ולתוכי לא מתרין כי חרותא ולא ביוצאין כנגדן בשוה משום דקא נגעי כוכין דסמוכין לזויות אחדרי דאמרינן לעיל אלא להכי צריך לאוקמי ביוצאין כנגדנן בשוה

^[1] נראה דהער כאן וי"ל ואיצתי אימא דלא תוקמא צמערות אלא וכו'